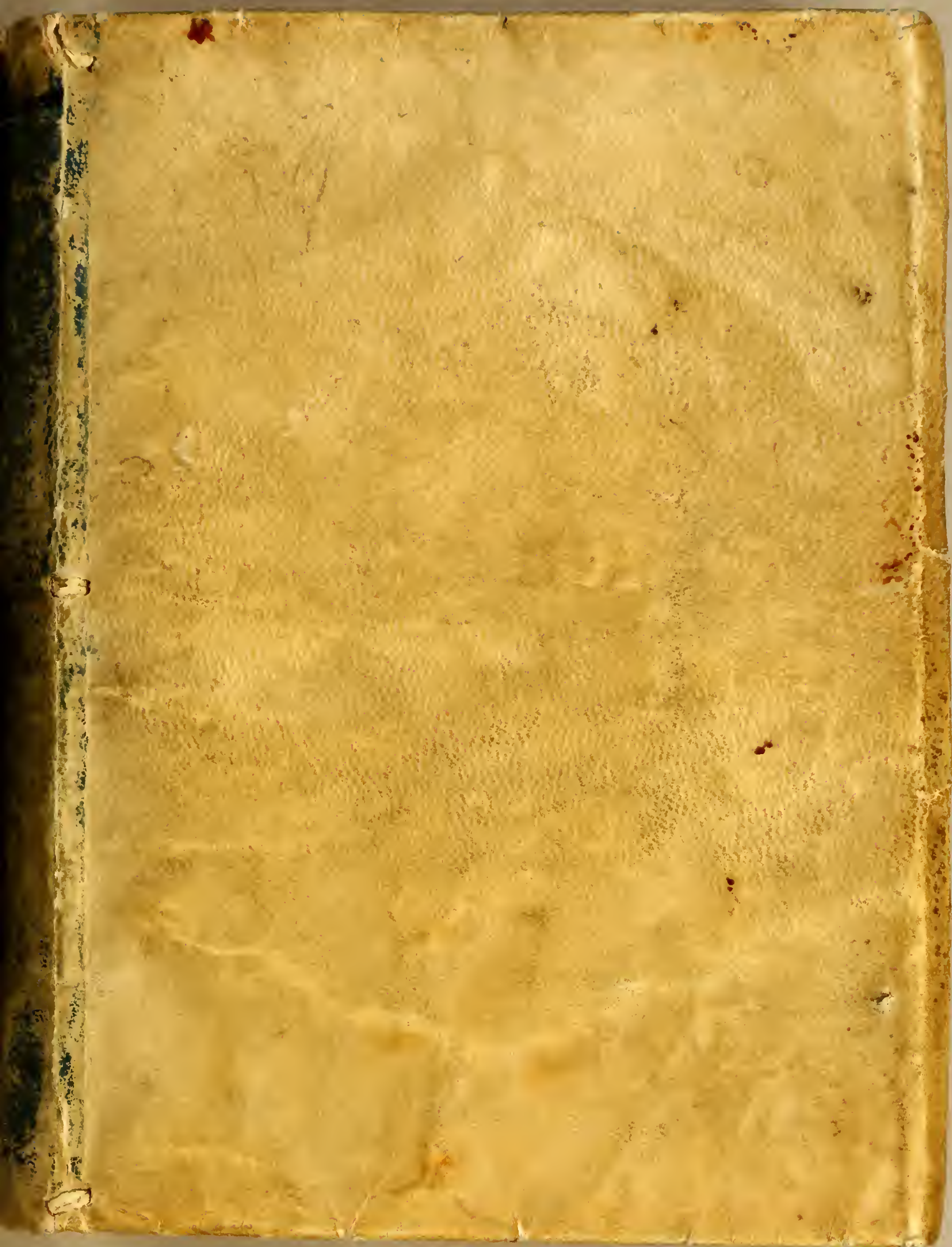

GAUDEO

NOX ATTICA.

CONIMBRICÆ.

Cum facultate Inquisitorum, & Ordinarij.

Ex Officina Nicolai Carualho Typographi Vniuersitatis.

NOX ATTICA.

HOC EST.

DIALOGVS DE IMPRESSIONE METHEOROLOGICA, ET Cometa Anni Domini 1618.

Per Ludouicum de Auellar: Iuris pontificij Baccalaureum, Philosophiæ Magistrum, Mathematicæ studiosum, & Conimbricensis Academiæ Alumnum.

AD ILLVSTRISSIMVM, AC SApientissimum D.D.D. ANDREAM à Almada, Primarium Sacrę Theologiæ, in celebri Conimbricensi Academia, meritissimum professoré, &c. bonorum, & literatorũ Patronum.

† 2 LI-

LICENÇAS

NIhil vetat, quo minus facultas fieri posſit, vt hic dialogꝰ excudatur, ſi modo ab Archetypo, qui demũ prodijt, calcographia, non deſétiat. Vlyſippone, in domo D. Rochi ſocietatis IESV, die 24. Februarij anni 1619. *Petrus Nouais.*

VIſta a informação do Reuedor, que eſta no principio podeſſe imprimir eſte dialogo aſſim como vai emmendado, & depois de impreſſo torne a eſte conſelho para ſe conferir com o original, & ſe dar licença para poder correr, & ſem ella não correrà. Lisboa aos 28. de Feuereiro de 1619. Annos. *O Biſpo Inquiſidor geral.*

DAm licença ao ſupplicante Luis de Auelar para poder mandar imprimir eſte dialogo, viſto a licença que tem do S. Officio, & auendoſe de imprimir neſta Cidade, ajuntara licéça do Ordinario. E depois de impreſſo tornarà a eſta meſa para ſe taxar, & ſem iſſo não correrà. Em Liſboa aos 8. de Março.

Franciſco Pinto. *Machado.*

Podeſſe imprimir em Coimbra aos 8. de Março de 1619. *Nicolao Monteiro.*

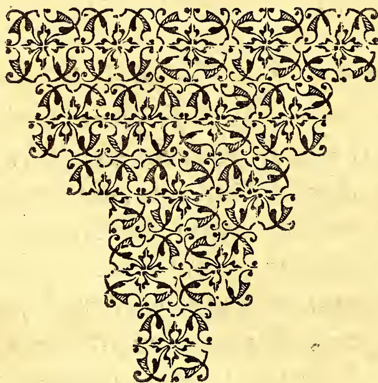
ILLVSTRISSIMO,

AC SAPIENTISSIMO DOmino D. D. ANDREÆ á Almada Primario Sacræ Theologiæ in celebri Conimbricensi Academia meriitissimo professori &c.

NOX hæc Attica, quam per hos dies meditabar, tuo nomine Illustrissime Domine, tecta, ac tuta è tenebris producta, dies Attica fiet: neque enim alium deposcit Patronum, aut amabit defensorem, quam eum scientiarum Antistitem, in quo coniũctum est, eximium est, quidquid in alijs per partes miramur: & quum in singulis egregium esse, magnum sit ac rarum, sic excellit in omnibus, vt longe præcurrat in singulis, si illum cum cæteris conferam: sin ipsum secum componam, in nullo præmineat. Et sic lucem obscuris, nitorem abiectis, cunctis denique potes splendo-

rem fœnerari: presertim in præsentiarum vbi de Astrologia agitur, de qua te Illustrissime Domine, scientifice, & ingeniose Philosophantem audiuimus. Dialogum ergo hunc his tibi debitum nominibus tuo tibi iure non dico, sed soluo; non dono, sed reddo. Tuus est, quia tuo fauore prodit, tuus sit, vt tuo patrocinio defendatur.

PRÆFA-

PRAEFATIO

ad Lectorem.

QVANQVAM ante paucos abhinc dies absoluissem opus istud, hærebam tamen, ac verebar in lucem emittere, ne mihi homini Iurisconsultorum studijs consecrato, vitio daretur, quod alienis studijs tempus contriuissem: at nihilominus deliberaui tandem excudere, quia non vt aliena, imò vt domestica, & familiaria Astrologiæ studia, hæreditarioque iure mihi debita, omnes agnoscunt; ita vt maiori vitio, & desidiæ mihi attribueretur, si in continuoParentis mei colloquio, Philosophia adiutus, aliquid Astrologię nō addiscerem: & quãuis nunc actum agere (vt aiunt) videamur; materiam enim aggredimur, quæ erudite satis explicata est, præcipue per Illustrisimum, ac sapientissimum D. D. Tutelarem nostrum, qui ea ingenij dexteritate Astrologiæ, & Philosophiæ arcana reserauit, qua Sacræ Theologiæ abdita quę quę & occulta disputare solet: nec non per Parentem meum

meũ Mathematicæhuius AcademiæProfeſſorem, qui talem ſe præbuit in diſcurſu Aſtronomico, & Aſtrologico, itavt nõ ſolũ ſiquid omnino antiquorum dictis addi poterat id ſubtilliſsime, atque acuratiſsime excogitarunt, verum etiam omnia vbicumque recondita veterum dicta diligenter adeo collegerunt, vt tanquam auari meſſores vinitoreſque vanum ſpicilegium nobis reliquerint, vt iam non ſcribendi, ſed transcribendi vitium nobis ſuper eſſe videatur, quia tamen facile eſt inuentis addere, & vt dicitur inueniendis inuenta non obſtant, nec vlli, vt * Seneca ſubdit, poſt mille ſæcula naſcituro aliquid adhuc adijciendi præcludetur ocaſio; hoc nouum opus facere audemus, vt poſt exemplaria diuerſa de his Metheorologicis Impreſsionibus toto orbe diſperſa, quaſi quidam arbiter ſedeam, & quæ ſint illa, quę cum Aſtrologica, & Philoſophica conſentiant veritate, dicernam; bonus labor, ſed periculoſa pręſumptio, nil tamẽ mirum ſi doctrina ſupradictorum virorum innixus, ſua è Luſitano ſermone in latinum idioma tranſcribendo, periculum tale ſubeo: hoc ergo opus in dialogum confiximus,

Epiſt. 65.

quia

quia magis ſtillentur lectorum animis, quæ velut ſermone familiari porriguntur; in quo etiam confiximus ſermocinationem trium Amicorum, ſcilicet, ſcholaſtici, Philoſophi, & Aſtrologi: confiximus denique Noctem Atticam, qua grauioribus ſtudijs abſtinetur, vt hilaritati, & curioſitati inſeruiatur.

Illis vero qui nobis probri loco ponunt, quod aliena ſumamus non abſre opinor, reſpondere poſſumus, non quidem, quod Virgilium * reſpondiſſe ferunt, pulchrum eſſe de manu Herculis clauam extorquere, ſed quod argute Cicero * reſpondit, obijcienti ſibi, quod à Philoſophis illa ſumeret, metuenda, inquit, ne à lenonibus diceres, vnde enim non niſi ab optimis doctiſque viris optima, quæquæ ſũmi poſſunt? quis, vt * Salomon inquit, poteſt dicere, ecce hoc recẽs eſt; haud vero parum eſt ſcire in magnis atque arduis rebus (vt Diuus Hieronymus * affirmat) aliena referre, & ingenij noſtri ariditatem aliena vbertate adiuuare. Proinde ſtatuimus diligẽti nomenclatura, quid cuius ſit ne dum fateri, ſed etiã profiteri, ne videamur alienis venditare plumis.

*Refert D. Hieron. in pro. q. hab. in Gen.

* In Paradox.

Eccleſ. cap. 1.

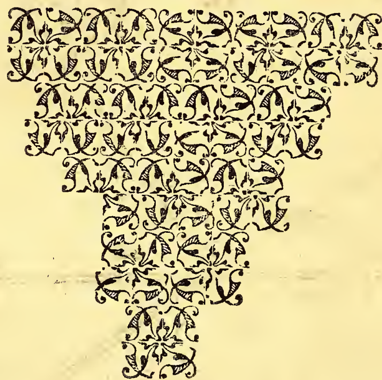
* In pro. ſup. Epiſtol. ad Galat.

P R Æ F A T I O.

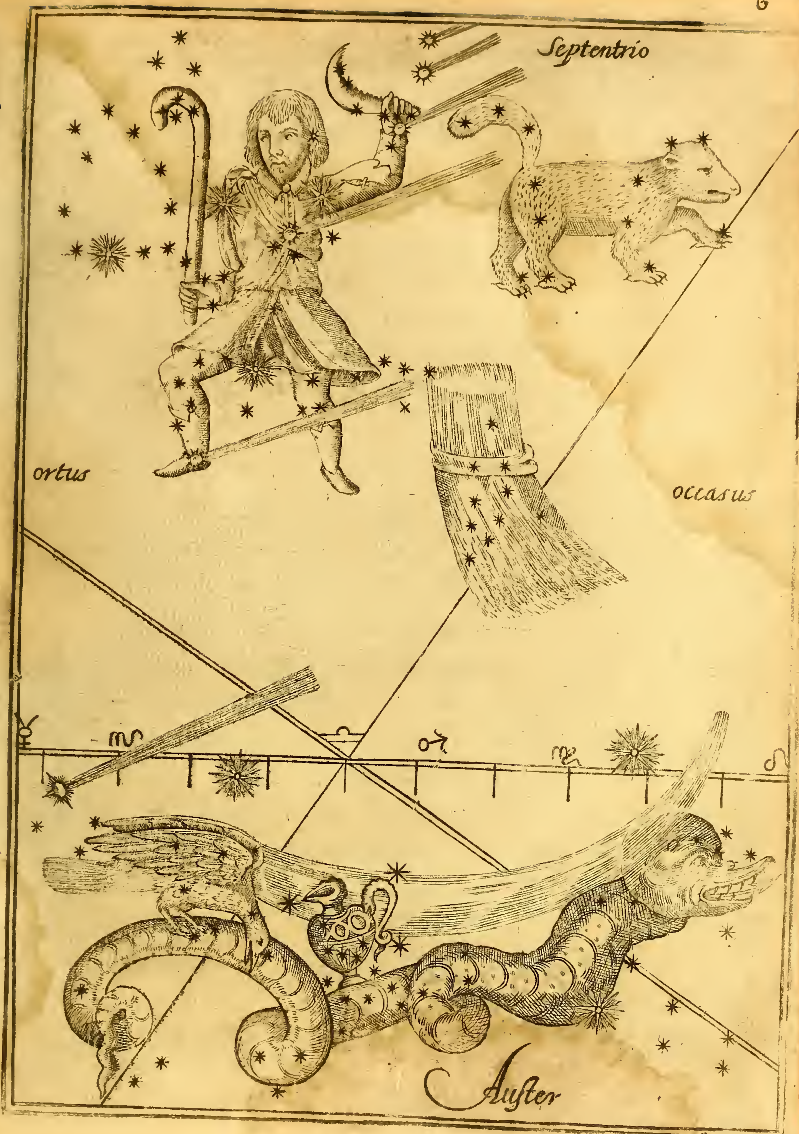
Horat. Epistol. lib. 1 ad Iul. flor.

** Ne si forte suas repetitum venerit olim*
Grex Auium plumas, moueat cornicula risum
Furtiuis nudata coloribus.

Denique si hæc nostra opella carbone fuerit notata, illud nos cōsolabitur, quod exiguo sumptu emimus displicere.

DIALO-

Septentrio
ortus
occasus
Auster

DIALOGVS NOCTIS-ATTICÆ.

INTER LOCVTORES.

Scholaſticus, Philoſophus, Aſtrologus.

SCHOLASTICVS.

QVIA animum Iuriſconſultorum ſtudijs, & priuatis negotijs laſſum, relaxare opportet, noctem hanc ab eorum ſtudio vacare volo; ſed qui ſunt iſti, qui noſtra ad limina tendunt? eſt ne fortaſſe Aſtrologus, & noſter Philoſophus? profecto hi ſunt, cum eis, vt ſoleo, colloquium miſcebo, ſic & curas, & Iuriſconſultorum tædium de pellam, & noui aliquid addiſcam: ſaluete viri ſapientiſsimi. *PHIL*, & *ASTROL*: & tu ſaluus ſis Nobiliſsime Domine. *SCHOL*: quo proſpero flatu huc aduenistis. *PHIL*: deſiderio tui videndi, ſed tu quid hic ſolus quid ve ſubtriſtis es? *SCHOL*: frigidam noctem nactus, capitis dolore oppreſſus, litteris

operam dare non potui, si inueni gratiam in oculis vestris, recreationis causa, quid de signis, quæ his diebus Mense Nouembris apparuerunt, vestris artibus percipistis, demõstrate. *PHIL*: assentior. *ASTROL*: egoetiam morem geram.

SCHOLATICVS.

Quod erat illud signum, matutino tempore, primo loco, in figuram arcus nouæ nascentis Lunę apparens, ab ortu in occasum extensum, cuius superior extremitas in septentrionem frangebatur, quod vulgus cometam, inuito discursu Astronomico, & Astrologico, appellauit.

PHIL: erat quædam Meteorologica Impressio, cuius materia remota fuit corpus terrestre (vt est omnium aliarum Impressionum secundum Philosophos) proxima, vero, fuerũt exhallationes habentes humidũ aereũm, & vnctuosũ quia nisi in materia humida humiditate aerea, talis Impressio conseruari, & nutriri non poterat, humiditas enim aquea extinguit ignem, & prohibet inflammationem, vnde ventus non inflamatur quanuis sit calidus, & sicus, quia deficit ab humiditate aerea vnctuosa. Causa efficiẽs instrumẽtalis fuit

calor

calor per ſe.(Licet frigiditas interdum poſſit eſſe cauſa per accidens ſimilium Impreſſionum, per Antipariſtaſim(vt Philoſophi loquntur)cauſa efficiens principalis fuerũt ſidera. *ASTROL*: Mars & Mercurius, propter rationes quas ſtatim referam;interim tamen perge vlterius, vt cæpiſti. *PHIL*: forma vniuerſalis fuit ignis, quæ eſt harũ Impreſſionum, & ſimilium. *ASTROL*: particularis forma defuit, quia vt iam ſcis erat materia informis,propter Mercurij infortunium.

SCHOL. Ex dictis iam agnoſco,quę fuerit materia, quæ cauſa efficiens, & formalis, finis vero quis fuit? *PHILOS*: fuit conſumptio exhallationum,& vaporum,ad ſanitatem viuentium, noxij enim ſunt huiuſmodi fumi, quibus purgari aera opportet. Et propter generationem mixtorum perfectorum, cum imperfecta ad perfecta principaliter ordinentur.Et tandem ad aliquid ſignificandum, de quo ſapientiſsimum Aſtrologum interroga. *ASTROL*: quid ſentiam dicam, promiſſis enim ſtandum eſt.

SCHOL. Prius accidentia Meteorologicæ Impreſſionis,veluti,magnitudinem,motum,locum,

& c.explica si placet. *ASTROL.* Magnitudo erat, vt per Astronomica instrumenta inueni, 60.fere graduum. *PHIL:* colorem habebat album à materia rara cum remissa exhallationum ascensione prouenientem. *ASTROL:* locus apprens erat à capite leonis per Hydram vsque ad signum libræ procedens. *SCHOL:* non peruenit ad Canobum stellam Argonauis, vt quidam dixit? *ASTROL:* talis stella in suo horizonte non oritur, sed perpetuo ocultatur, locum verum Philosophus demõstret *PHILOS:* non renuo; erat verus locus in suprema aeris regione, quia Impressiones, quæ diutius durant ibi fiunt; exhalationes enim nisi sint valde magnę, & grossæ, & difficulter inflammabiles, mediam aeris regionem transire nequeunt, ideo difficulter imflamabiles, transeunt, & ignitę retinent diutius inflamationem; faciliter autem inflammabiles non transeunt: sed aut repercutiuntur inferius, aut inflammantur in media regione, quarum inflammatio modicum durat. Sed cum hęc impressio fere per Mensem durauerit, vt Astrologus testatur, manifeste sequitur esse earũ Impresſionum, quę in suprema aeris regione

ne generantur. *ASTROL*:eleganter concludit,& confirmatur etiam ex motu primi mobilis ab Ortu in occasum, quo vna cum aere ciebatur, qui motus non pertingit secundũ Astrologos, &Philosophos, ad mediam regionem. *PHILOS*: præter hunc motum,vt omnia breuiterpercurramus habebat alium secundum,& proprium deorsum, quia pabulum remissum sequebatur. Plures motus non percepi.*ASTR*. Tertium etiam habebat motum,quo ab occasu in ortum ferebatur(vt die 20. & 25. Nouẽbris obseruaui) lento tamen progressu, cui⁹ causa erat Mercurij in signo Scorpionis retardatio. Hæc sunt accidentia,quę hæcMeteorologica Impressio patiebatur; quid desit sapiẽtissimus Philosophus addat.*PHIL*: omuia superſunt cui sidera patent. Tu vero Nobilissime Scholastice ex dictis iã habes, quid de signo primo loco apparente sentiamus: Nunc quod attinet ad vulgi opinionem: respondemus, quod Cometa proprie loquendo dici tale signũ nõ potest, quia quanuis sitImpressio ignita in suprema aeris regione(vt comunis Philosophorũ schola tenet) sedẽ habẽs, ac proinde eiusdẽ speciei cum nostra

Impreſsione, differunt tamen nominaliter ſecundum magis, & minus (vt Ariſtoteles * inqnit) & propriè in figura, ſeu forma, quia Impreſſio in modum globi, ſeu ſtellæ dicitur cometa cum tali, vel tali forma iuxta naturam ſui progenitoris (vt Aſtrologi docent) quæ Impreſsioni huic deerant. *ASTROL*: ita comprobaſti, vt nihil ampli⁹ deſiderari poſſit; ita etiam * Nicephorus habet cum prodigia enarraret, quæ contingerant Alarico vrbem occupante: (Tum deficiente, ſole, inquit, fulgor quidam ſimul in Cœlo apparuit, cometæ ſpeciem gerens, quem ineruditi quidam cometam eſſe dixerunt: nihil enim eorum, quæ in eo viſa ſunt, cometæ ſimile fuit, nec fulgor is in comam abijt, nec ſtellæ prorſus ſpeciem retulit- nec radij eius aliqui ſtellæ cuiuſdam formam ſubiere) hæc ille.

Lib. 1. Meteor

Lib. 13. cap. 36. hiſt.

SCH: Mirifice ita cuncta demõſtraſtis, vt iam ſæuiam non contra vulgi imperitiam, ſed aduerſ⁹ quoſdam, qui cum Aſtrologi non ſint, ſed ſuſurrones, volunt cum iactura aliena locuplectari, nihil de propria curantes, ſcribentes, non iam in priuatis manu ſcriptis ſcholijs, ſed Typis excude-

re audentes, de duobus Cometis. *PHIL*: tam ſtultas ædepol opiniones ridere magis, quàm oppugnare conuenit. *ASTR*: compeſce iram, poſſibile enim eſt eos loqui de Cometis impropriè, & lato modo. *SCH*: ex Iuriſconſultorum elementis illud obijcio cõtra ſenſum in quo modum loquẽdi defendis; verba abſolute poſita propriè, & non abuſiue accipi debent iuxta text. in l. ea lege ff. teſtam. l. non aliter ff. legat 3. l. Nepos Proculo ff. verborum ſignif. quod confirmat noſter Ioſephus Maſcardus, * relictis alijs, etiam cũ Ariſtotele in ante prædicamentis ergo, &c. *ASTR*: adhuc interpretatio mea ſtat, quod enim tu dicis, intelligi debet niſi aliter voluiſſe Authorem præſumamus. *SCH*: ita limitant Doctores * regulam ſupradictam; ſed tu ab eis non dedicisti, Iouem Iuriſperitũ conſuiſti. *PH*: ne in his amplius imòremur, inſtitutum noſtrum proſequamur. *SCH*. finem imponimus huic primæ Impreſſioni ſi de ea iudicatis. *ASTR*: conſilium meum erat illius iudicium cum cometæ iudicio miſcere, multum enim fraternizant. *PHIL:* perge vt lubet. *SCH*: per placet.

** Deprobat. cõc. 671. n. 4*

** Alciat in princ. Comẽt. de verb. ſignif. lexi con. Iuridic. Ioan. Caluini liter. v. &c.*

D I A L O G V S.

De Cometæ ergo magnitudine, loco, & tempore, &c. Disputate.

ASRO: Hoc anno à Christi Saluatoris natiuitate millesſimo ſexcẽteſsimo decimo octauo, pridie kalendas Decembris, hora quinta Matutina, in Orientali cœli parte, cometa caudatus apparuit corpus habebat globoſũ maius Venere, caudæ vero longitudo triginta quinque fere gradus continebat, denſior, & anguſtior initio, procedẽs vero longius à ſidere latior, & rarior, & veluti Pauonis cauda à cometæ cẽtro prodibat. *PHIL*: Cur Cometæ adiungitur cauda, non inuenio rationem inter Phlilosophos, quæ probabiliter intellectui ſatisfaciat. *ASTR*: quæſtionem ſcitu dignam moues, cui nec ab Aſtrologis ſufficienter reſpõdetur, quos omnes recencere longum eſſet, breuiter tamẽ quod probabilius videtur, dicam. Cauda in cometis prouenit à ſidere prædominãte, & progenitore, talem formam imprimẽte, quę forma propria eſt Martis, & Mercurij, qui fuerũt principales promiſſores cometæ præſentis: quod vero inquit Gẽma friſius * caudam prouenire à

** In Radij Aſtronomici ſtructura c. 19. & de Aſtrol. cathol. cap. 82.*

ſolis

ſolis radijs, quia ſemper obſeruauit cum Apiano caudam cometarum in oppoſitam partem ſolis vergere ac proinde cometæ incendium non elemētare eſſe, quia ſi ab elemento ignis, aut ex motu, hæc incenſio fieret, flamma in illam partem declinaret ad quam natura ferri procliuis eſt, ſurſum, ſcilicet magis: ſed ex radijs ſolaribus recta in cometam tendentibus prouenire, qui quidquid in illo pingue, & viſcidum inueniunt igne commutant, & partes tunc incēſas ſecum in rectum atq; continuum ferunt, donec cōcurrant: poſsibile eſt *PHILOS*. Phiſica ratione fundatur, ego tamen quod cauda ſolis in aduerſam partem declinet euenire etiam reor à ſole, quia aut portio materiæ rarior, quæ eſt verſus ſolem, ad corpus vſque cometæ radiorum ſolarium vi abſumatur atque diſſipetur, aut forte propter aliquam Antipathiam cum radijs ſolaribus rara materia cometæ exiſtēs facile in contrariam partem retruditur. *ASTR*: quod dicis inquit, ſi bene memini, * Raxo de Cometis, non diſplicet etiam. *SCHOL*: tot capita, tot ſententiæ. *Lib. 1. cap.11.*

ASTROL. Relinquamus hæc: ad colorem ergo

go cometæ accedentes, dico quod tàm corporis, quàm caudæ color, varius, versicolor, subfumid', Martialis, & Mercurialis erat. *PHILOS*: si ita est à materia densa cum multa ascensione exhallationũ proueniebat. *ASTROL*: liquet vt dicis: locum eius, seu sitũ orbis apparentem cadere obseruauimus intra Tropicos in quintũ gradum Scorpionis, cum declinatione Meridionali, 20. graduũ, & latitudine Meredionali 6. graduũ distantiaq; ab spica Virginis 17. graduum, & ab Arcturo 47. graduum: altitudine deniq; 15. graduum. Attamen verũ locum iuxta regulas Paralaxis non obseruaui. *PHIL*: quid est Paralaxis? *ASTROL*: Paralaxis est diuersitas aspectus, hoc est, differentia inter verũ, & visum locũ, qua distinguitur Impressio aerea ab ætherea, & illius distantia à terra agnoscitur. *PHIL*: quid igitur dices de illo, qui inuenisse testatur Vlysippone Altitudinẽ Æquatoris apparentẽ 59. grad. ideo infert cometam non habuisse paralaxim. *ASTROL*: ipse se suo gladio iugulauit, quia vera altitudo Æquatoris Vlysippone est 51. grad. fere. *PHIL*: habeo, potest ad inceptum redire; attende tamen Aristotelẽ in ele-

mentari

mentari regione tantũ, fieri cometas docuiſſe. * *Lib. 1. Meteor cap. 7. & alijs in locis.* *ASTR*:quãuis ita ſit experientia tamen quæ plurimũ valet(ea enim ſi vera eſt, vt eſt Paralaxis omni argumento maior eſt) cõpertum fuit fieri etiã in ętherea regione, vt omnes fere profitentur* de *Clau.in coment ſphær.c. 1. Hal. ſuper 2. quadr. Ptol. cap 9.* aliquib9 Cometis præteritis, præſertim de illo nouo ſidere, quod in ſede caſſiopeæ reſidebat Anno Dñi 1572. atq; de illo quod in ſerpentario Anno Dñi 1604 apparuit; adeo, vt quidã inepte dixerit adhuc hodie in Cœlo ſtellã nouã caſſiopeæ exiſtere, quod de ſtella quæ in pectore cygni Año 1600. apparuit verũ eſt: nec defuit, qui mediã eligendo viam cometas in concauo Lunæ fieri affirmaret. S*CHOL*. dic ergo cui ſit in tanta cõtrouerſia credẽdum. *ASTR*: in hac varietate opinionum, quæ ſatis magnam occaſionem diſputationis præbet, quid ſentiam de noſtro Cometa breuiter enarrabo. Imprimis enim non negamus experientiam, dicendo tamen quod in hoc Cometa, ſi daretur, non inueniretur in ætherea regione, quia, vt dicemus, noſter Cometa compoſitus fuit ex materia Meteorologicæ Impreſſionis illum præcedentis, quam in ſuprema aeris regione fuiſſe iam de-

monſtrauimus, vnde Cometa in ætherea regione exiſtere non debebat. *PHILOS*: nec etiam in concauo Lunæ (vt ille alius auſus fuit dicere ſimiles eſſe poſſe) quia exhallationes ex quibus cometa generatur ſupra elementum ignis tranſcendere non poſſunt, quod probo eleganti ſimili; nam ſicut oleum cõtinue deſcendit vſque ad elementum aquę, in qua eſt grauitas eiuſdem ſpeciei cum grauitate ſua. ac etiam intentior: ſic exhallationes continue aſcendunt ſurſum vſquequo reperiunt leuitatem maiorem ſua, quę eſt ignis leuitas: Ergo non videtur poſsibile materiam exhallationum ſupra elementum ignis aſcendere, ac per conſequens, nec cometam hunc, & ſimiles in concauo Lunæ exiſtere poſſe. *ASTROL*: cum ergo nec in ætherea regione, nec in concauo Lunæ noſter cometa generaretur à ſufficienti partium enumeratione in elementari ſuprema aeris regione genitus, & extinctus fuit iuxta Ariſtotelicam doctrinam. *PHIL*: tam argute demõſtras, vt nihil ſuper hoc nobis ſuperſit ambigui. *SCH*: quadrat concluſio conceſsis ſuppoſitis, ſi quis tamen negauerit orbes cæleſtes, & cum Hippocrate,

te dixerit à terra vſque ad Cœlum Empireum exclusiue aerem exiſtere, & ſic Impreſsionem præcedentem, & cometam hunc vbi voluerit collocauerit, quid dices? *PHIL*: ab inmutabilibus Authorum præceptis diſcedens, temeritatem ſuam manifeſtat, & quomodo Euphorbus in Pytagora renatus eſſe perhibetur, ſic in illo erronea Hippocratis opinio ſurrexit: Sed nec Hippocrates coꝰ Medicinæ parens, nec chius, tale quidpiam dixerunt, vt viri doctiſsimi in Apollinea facultate teſtantur. *ASTROL*: Sic animum inſtitui, vt cuius benedicta laudare auſim, eiuſdem errores improbare nõ verear, quamuis illud volens faciam, hoc inuitus: aduerſus talem iuxta Aiacis*conſiliũ nihil reſpondebo, non quod difficile ſit illum ſuper veri aſſertione conuincere, ſed ne reſpondendo dignus fieret, qui vinceretur. *SCHOL*: prudẽter agis, ſatis enim ſuo furore punitur: potes ad intentum redire. *ASTR*. Noſter cometa quadruplici principaliori ciebatur motu primo per accidẽs ab ortu in occaſum, quo vna cum ſphæris cæleſtibus, & igne in gyrum voluebatur. Secundo per ſe ab ortu etiam in occaſum, reſpectu eclip-

Ouuid. Metamorf. lib. 13.

ticę, contra ſignorum ordinem, quo in die naturali vnum gradum, & decẽ fere minuta percurrebat, ita vt ſecundum longitudinem per totam illius durationem à quinto gradu ſigni Scorpionis per libram vſque ad 10. vltimos gradus ſigni Virginis moueretur: cuius cauſa erat motus alius tertius, quo verſus ſeptentrionem in die naturali, 4. grad. fere (vſque in diem 14. Decembris à quo incepit defficere à duobus gradibus) percurrebat ita vt in latitudinẽ 80. gradus à loco à quo incepit apparere moueretur: qui motus ab affectione prædominantium Planetarum proueniebat Martis, ſcilicet, & Mercurij, quorũ latitudo erat ſeptentrionalis, ideoque nil mirum ſi ad illam Cœli partem cometam atraherent: tum etiam quia cũ intra Tropicos naſceretur, cum latitudine 6. graduum Meridionali ab ecliptica, propter nimiam zonæ illius calliditatem, quæ materiam cometæ diſſoluit, & diſſipat, diu conſeruari non poterat, quin extra illam exiret: vnde quia materiam ſuggerentem, & inuitantem inuenit verſus ſeptentrionem (propter loci qualitatem illic enim Sol à

quo

quo pars ſeptentrionalis remota eſt horum cometarum materiam diſſoluit neque diſſipat) ideo illac properabat: ex huius materiæ debilitate, & quia Mercurius radios ſolares ingreſus Meridionalis effectus, erat die decimo quarto Decembris, proueniebat inconſtantia motus ab illo die. Non eſt alia tacenda ratio huius motus ad ſeptentrionem deſumpta ex ſtellis fixis de natura Martis, & Mercurij, quæ in illa ſeptentrionali parte reperiuntur. *PHILOS*: quieſce paululum: quarto, denique mouebatur motu, ſurſum, quando illi materia ex parte inferiori deficiebat, vel deorſum quando acreſcebat, à principio deorſum, in fine vero ſurſum commeabat.

SCHOLASTIC. Iam habeo pluſquam petij, nunc de cauſis Materiali, efficiente, & formali ediſſere: Ego libenter audiam. *ASTROLOGVS*: Materialis cauſa, tàm remota, quàm proxima fuit eadem, quam ſupradiximus fuiſſe Meteorologicæ Impreſsionis præcedentis: diſtinguebatur tamen ſecundum magis, & minus,

minus, quia cometa postulat ex natura sua exhalationes oleoginosas, & pingues in maiori quantitate, & densitate. *PHIL:* verum quidem est. *ASTR.* Causæ ergo efficientes principales, tàm Meteorologicę Impressionis, quàm cometæ (iuxta doctrinam magis veram Astrologorum *) ex superiorum Planetarum coniunctionibus, & luminarium eclipsibus præcedentibus percipi debent. Quare præcessit Mense Iunij die 8. hora 5. minut. 33. post meridiem, coniunctio Saturni, & Martis in, o & 8. min. signi geminorum. Et Eclipsis Solis die 21. Iulij hora 6. min. 57. post meridiem, in 28. grad. & 19. minut. Signi Cancri: horum duorũ locorum prędominatores fuere Mercurius, & Mars, sed plus in illis habet Mercurius quam Mars, nam in coniunctione Martis, & Saturni in signo geminorum (vbi etiam erat Sol, & Venus) fuit Mercurius Dominus loci illorum & termini, & Mars nullum ibi ius habebat, qui licet Eclipsis tempore Almutem fuerit, tamen in signo geminorum adhuc erat Mercurij domo, qui in eodem signo Eclipsis existebat: ex quibus clare constat, iuxta supradictam doctrinam, Mercuriũ fuisse

* *Ptolom 2. quadriq. c. 8. Hali lib. 8 de Iudic. Astr. cap. 1.*

fuiſſe, qui plus in generatione, tàm Met eorologicæ Impreſsionis, quàm cometæ habere debebat; ſecundo loco fuit Mars Almutem Eclipſis immediate præteriti : Accidit tamen, vt die quinto, Nouembris hora tertia minut. 40. ante meridiē. Marte in ſigno Virginis, & Saturno in ſigno Geminorum Mercurij domibus aſpectu quadrato ſe aſpiciētibus, & eodem die hora ſecunda, poſt meridiem ſextili aſpectu Marte Mercurium intuente; materiam quam virtute luminis, motus, & influentiæ in ſupremam regionem eleuatam habebant, vnuſquiſque eorum volens eam in ſigno in quo erat congregare, vnire, atrahere, & accendere cum Mercurius ſub radijs retrogradus, & debilis exiſteret, victoriam ab eo Mars facilime reportans, materiam illam ſicut inuenit ſic in ſigno Virginis in quo tunc erat accendit abſque cometæ figura, aut forma, nam hæc ad Mercurium pertinebant tanquam ad principalem promiſſorem: quemadmodū poſtea è radijs ſolis liberatus, fortis, per ſe abſqne Martis conſortio, formam cometæ in illa materia imprimere procurrauit (ex quo ſequtæ ſunt tot figurarum formæ in quas ta-

lis Impreſſio transformata fuit)quod conſequtus non fuiſſet niſi die 26. Nouēbris, hora nona, poſt meridiem radijs amicitię ſextilis aſpectus Martē aſpiceret, materiamque ipſam ad ſe atraheret, ex iſtēs in ſigno Scorpionis Martis domo, & ibi formam cometę Impreſſit: vbi viriſimile erat cometam debere generari iuxta regulas aliquorū Aſtrologorum, quia eclipſis Solis pręceſſit in Cācro triplicitatis aqueæ ſigno, in qua triplicitate Mars domū habet in ſigno Scorpionis. *PHILOS*: hæc regula de domino tripicitatis fallit aliquando? *ASTROL*: ſicut experimur aliquando verificari, ita experientia conſtat multoties defficere: vt videre eſt in Cometa, qui Anno 1582. Menſe Maij, die 9. apparuit in ſigno Geminorum, cui proxime pręceſſit coniunctio Saturni, & Martis in Piſcibus vbi Mars fuit Dominus triplicitatis aqueæ, tamen Cometa apparuit in triplicitate aerea, vbi Mars nullum ius, domus, vel, exaltationis habet. *PHILOS*: quare ergo iſti, vt infalibilem hanc regulam inculcant. *ASTROL*· ruſtice, & non ſcientifice loqūtur. *SCHOL*: deſine eos, aquila enim non cernit muſcas: explica quam formam Impreſsit

presſit Mercurius in illa materia. *ASTRO*: illam proceritatem caudæ, quam videbas, quę naturaliter Mercurialis eſt, & ex Martis comixtione reſultat. Hæc fuerunt cauſæ, tàm præcedentis Impreſsionis, quàm Cometæ; vt etiam demonſtrauit finis Cometæ (nam omnis res per quaſcunque cauſas naſcitur, ſecundum Philoſophos, per eaſdem diſſoluitur*) qui die 26. Decembris deſijt in quo Mercurius conbuſtionem in Solis coniũctione patiebatur. *PHILOS*: ita dilucide omnia collegiſti, vt nullus dubitationis locus maneat, nunc ſi tibi videtur iter, tàm Impreſsionis, quàm Cometę demonſtra. *ASTROL*: ita fiet, ſi forte mecũ figuram ex Vranometria Ioannis Bayerij deſſumptam afferam, quæ omnia vobis repreſentabit. *PHILOS*: ad viuum Cæli figuram exprimit. *SCHOLAST*: ſicut ſtellæ per ſe viſum recreant, ita imaginibus configuratæ horrorem mentibus noſtris incutiunt.

ASTROL: Audite iam effecta, ſeu ſignificata, quæ euentura ſuſpicamur. *SCHOL*: libenter audiam. *PHILOS*: ſiquidem de hac materia dicere aliquid vis, prius ante oculos ponendum eſt, quid

* *Eadẽ ſũt princip ia cõp oſitio nis, & reſo. lutionis Ariſt. lib. 1 de gener. & cor.*

Philoſophi ſentiant, dicunt enim quod omnibus Impreſsionibus ignitis, & præcipue cometis naturaliter commune eſt, magnam temporis ſiccitatem, ventos diuturnos, & violentos, ſterilitatem famem, ac peſtem denotare eo quod Cometæ vis omnem vaporum, & exhallationum humiditatẽ abſumit, vnde conſequenter mortem minare bilioſis, qui ardẽtioris ſunt naturæ quales ſunt plerique Magnatum; eadem ſiccitatis cauſa, ad bella quoque, & ſeditiones inclinare: plerumque etiã accidere, vt Cometarum cauſa ſit duntaxat Dei diſpoſitio, quod confirmant, relictis hiſtoriarum exemplis, quæ refert Cheremon lib. de Cometis, verbis * Medinæ, inquit enim, loquitur cum hominibus Deus non modo humana lingua per ſacros vates, vt à peccatis auocentur, & reſipiſcant: Sed non numquam ipſis elementis in formas, & imagines diuerſas ad eorumdem terrorem compoſitis.

Lib. 2. ſuæ paræneſis capit. 1.

ASTROLOGVS: his quæ dixiſti ingenere ſuppoſitis, ſciendum eſt; quod in hac Mercurij cum Marte comixtione Martis effecta manifeſtiora appare-

parebunt, verũ Mercurialibus industrijs perpetuo inuoluta, eo, quod Mars effectuum efficacia Mercurium excedit, & Mercurius naturalem industriam potius in effectis, quam effecta ipsa excitat; vnde vix effectus absque vtriusque confusa mixtione eueniet.

Quibus præhabitis, impetuosos ventos, procelosas grandines, coruscationes, & tonitrua, fluctuum maris subleuationes, nauium submersiones, intempestiuas pluuias, ita vt modo siccitates, modo repentinas pluuias, modo vehemẽtissimos æstus, euenturos esse vereor, vnde terræ nascentia tineis Rubigine, & alijs morbis Mercurialibus inficientur. *PHIL*: ex hac temporis inæqualitate cerealium, & fructuũ corruptio, suspecta anonæ caritas, vnde fames, & pestilentes morbi oriantur, herbarum, & plãtarum corruptio Animalium clades, & in mulieribus aborsus: timeri possunt. *ASTR*: quæ dixi, & tu infers colliguntur ex promissoribus Mercurio, & Marte, atque etiam ex signo Scorpionis in quo Cometa primum apparuit. Omnia testimonia hic non exprimam vobis, quoniam omnia hujus scientiæ peritis nota

 sunt,

ſunt, vobis autē, etſi exprimerem ignota. *SCHO*: quæ ægritudines minantur: *ASTR*: Mercuriales quales ſunt capitis dolores, peſtilentes catharri, frenezis, tuſsis, & ſimiles, Martiales item quales ſunt acutiſsimæ, ſanguinis fluxus diſſenteria, cauſones & ſimiles, & tandem ex Scorpione obſcænarum partium dolores, & vlcera veſicæ ſymptomata: in quibus omnibus inconſtantia, & in ordinata confuſio ſuſpicari ex Mercurio poteſt. *SCHOL*: Deus bone non deerunt, qui medicis inuideant.

ASTR: Aduerte Mars, & Mercurius ſignum Virginis, & Scorpionis Bella pręſertim crudelitatis plena minantur, & quia cometa apparuit in ſigno Scorpionis Domo Martis inde etiam bella ortum habitura ſuſpicor, & ſecuturas cędes. *PHILOS*: & quod Mars in reuolutione præſentis anni 1619. ſit retrogradus impedientur bella. *ASTROL*: ita ſuſpicare poſſumus, quod erūt debilia, diuino beneficio potiſsimum.

SCHOL: ex bellis, quę prædicis ſequentur funera Regum Principum, & Magnatum, quia in bellis ſunt principaliores? *PHILOS*: non eſt tua

ratio

ratio pro hiſce temporibus ſufficiens quamuis quandoque fuiſſet rationabilis, Reges enim, qui primę aciei belli pręeſſe ſolebant nūc curant res domeſticas, & niſi ſumma neceſsitas expoſcat poſtremæ præſunt bellicę aciei; ideo aliter dicendū eſt. *ASTROL*: plures ſunt rationes, quas Aſtrologi reddunt: illā vocant pręcipuam, quod Principes delicatius viuāt, quam alij, & ideo aer corruptus tempore cometæ plus illos corrumpit. *SCHOL*: non videtur ſufficiens quia multi ignobiles viuunt magis delicate quam Reges, & Principes, & tamē ſi tales moriantur non ideo dicitur cometam fuiſſe ſignū mortis talium. *ASTROL*: audi * Albertum Magnum, ideo, inquit, cometa potius dicitur ſignum mortis Regum, & ſimiliū quam aliorum, quia periodus vitæ illorum magis notatur ab hominibus, quam periodus aliorum hominum *SCHOL*: viciſti ac nunquam puto nō vinces: ad intētum. *ASTROL*: propter Martem & Mercurium, ſignum Scorpionis, & Virginis, Impreſsio, & Cometa Regum, & Magnatū mortem minari dicuntur, tum etiam ſecundum Ptolemeum in centiloquio, quia vndecim ſignis diſtabat

Tract. 1. lib. 1 Meteor. quē refert Ioanes Dulaert. 1. Meteor.

ſtabat cometa à Sole cum primum apparuit, ſed propter tranſitum per ſignum Libræ magis occidentales minari putantur. *SCHOL*: auertat Dominus hæc à noſtro climate *PHIL*: Cæli domui in qua primum apparuit nullum ſignificatũ attribuis. *ASTROLOG*: Ptolemeus * ad Cæli domos non attendit, quia difficillimum eſt principium apparitionis Cometæ videri, ſed quia ego illud exacte obſeruaui, dicam aliquid. In 12. Cæli domo primum apparuit, ideo detrimenta maiorũ Animalium timenda erunt, & quia vndecimam domum ingreſſus eſt opes, ac ſubſtantias fortaſsè per vndecimam ſignificatas diſſipari continget *SCHOL*: quæ ſunt loca quibus Impreſsio, & Cometa minantur. *ASTROL*: ſunt præcipue verticalia inter Tropicos exiſtentia, & deinde vſque ad circulum Articum, quę loca omnia longum eſſet recenſere: Item quę Scorpionis Libræ, & Virginis ſignis ſunt ſubiecta: non parum etiam apparebũt effecta in terris aqueæ triplicitati ſub iectis, ex his omnibus aliqua principaliora nominabo attende tamen nihil in his certitudinis eſſe.

* *In qua dripartil.*

Maurita-

Mauritania,	Babilonia,	Hiſpania.
Africa	Aſsiria,	Galia,
Arabia,	Auſtria,	Anglia,
Italia,	Inſulæ occeani,	Vlyſippo,
Iudea,	Germania ſuperior.	Salmantica,
Scotia,	& inferior,	Toletum,
Ægyptus,	Æthyopia,	Mantua carpētana,
Getulia,	Hieroſolima,	Portũ Portugaliȩ
Granata,	Corduba,	Colonia,
Luſitania,	Roma,	Placencia.

Hæc ſufficit recenſere: tu tamen omnia iſta percipe cum hac animaduerſione, quod mala, quæ in verticalibus locis fuerint intenſa, mitiora erunt in alijs, ita vt ſi fuerint Regum mortes, in alijs erunt tantum ipſorum ægritudines, niſi affætica genitu arũ loca in ſupradictis ſignis habuerint, tũc enim tale malum non diminuetur. *PHILOS*: ergo qui in aſcendente habuerint ſignum Scorpionis, ſiniſtram aliquam in rebus (non liberis tamen, nec fortuitis) experientur ſortem. *ASTR*: ita timeri poteſt, & præcipue Martialib⁹, & Mer-

curialibus. Hæc ſunt omnia, quæ euentura ſuſpicor, multa tamen ab aliquibus ſcripta in hac materia ſcienter negligo, quia veris Aſtrologorum iudicijs inepta putaui; hęc tamen omnia iam cũ Impreſsione, & Cometa initium aliquod haber debebãt, præſertim quia Cometa matutinus erat: iuxta tamen Auguſtinũ Nimphum, * poſt quatuor menſes à die apparitionis effectus incipient, magis tamen, vt ſuſpicor, cognoſcentur cum Mars Auguſti Menſe die ſeptimo ſignum Scorpionis, & Mercurius die decimo, Nouembris, ocupauerint. SCHOL: quanto tempore hæc effecta duratura ſunt. *ASTROL*: difficilimum eſt intelligere illud tamen probabilius eſſe arbitror, effecta, tam huius, quàm aliorum Cometarum durare, quouſque contraria qualitate præditus nouus aliquis accedat influxus cæleſtis.

SHOLASTIC: Adnotaui modum loquendi, & ſentiendi quem huc vſque ſeruaſti, in quo nullũ ſuperſtitionis vitium reperitur, iuxta ea, quæ fuſe docet Cõrradus Vuympina lib. de fato, & alio opere de ſuperſtitione, * MartinusDelrio diſquiſitionum Magicarum, * Soares deReligione primo

*Lib.2. capit. 9 iudiciorum.

* Lib. 2. cap. 7

† Lib. 4. cap. 3 q. 1.

Lib. 2. de ſuperſtit. ca. 11.

mo

mo tomo. *ASTROL*: propter conſideratos euentus ſimiles ad ſimilem aſtrorum, & Cometæ poſituram, ſæpe ſubſecutos, licet nobis æſtimare, ſuſpicari, & metuere, ſimilia; neque vllum vitium vt dicis in hac obſeruationis cautione verſatur, quæ eſt portio quædam prudentiæ, & ideo ſecundum ſe eſt bona. *SCHOL*: eleganter, non habent locum hic concilia Patrum, prȩcipue Motus Sixti. V. *PHILOS*: delicate, & ingenioſe huc vſque proceſiſti. *ASTROL*: tuis rationibus innixus, quid mirum? *SCHOLAST*: multa adhuc reſtant ſcitu digna, quæ à te perconctaturus ſum. *ASTROL*: polliceor me aliàs ad ſingula reſponſurum, nunc hora poſcit, vt domum reuiſamus. Vale. *SCHOL*: manete, mecum debetis cænare, ibit famulus de more ſolito ad Ortocrearium.
ASTROL: altera die.
PHIL: nunc
Vale..

PER ORATIO.

CÆTERVM non ſum adeo hebes, aut mei amans, quin videam pleraque in his meis nugis eſſe indigeſta, ac plane in ordinata, & quę facile multis male à me intellecta videri poſſunt, quo fit vt ſatis honeſte mecum agi putem, ſi de his carmen illud dici audiuero.

Sunt bona, ſunt quædā mdiocria, ſunt mala plura.

Sed vt inſcitiam meam ingenue, & ſine controuerſia fateor, ita etiam quemlibet delicatum lectorem rogatum velim, vti perpendat, in ab ortiuis fætibus multos ſemper defectus exiſtere. Quare omnia huc vſque dicta Eccleſię cen ſurę ſubmitimus, ſapientibus corrigenda ſupponimus.

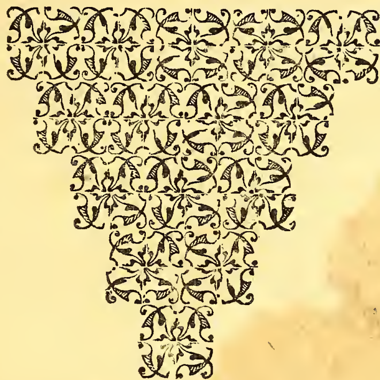
(?)

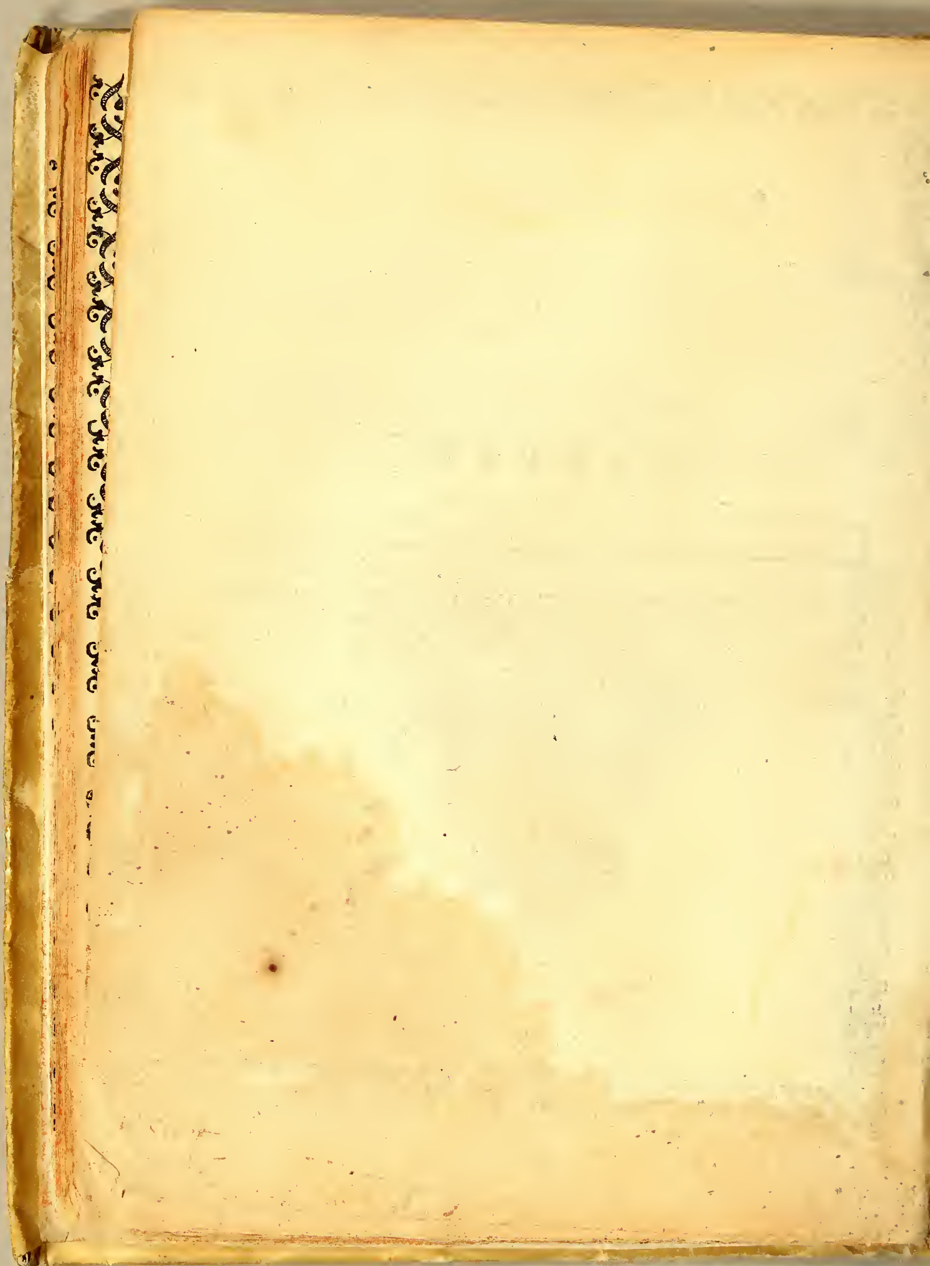
FINIS.

CONIMBRICÆ.

Cum facultate Inquisitorum, & Ordinarij.

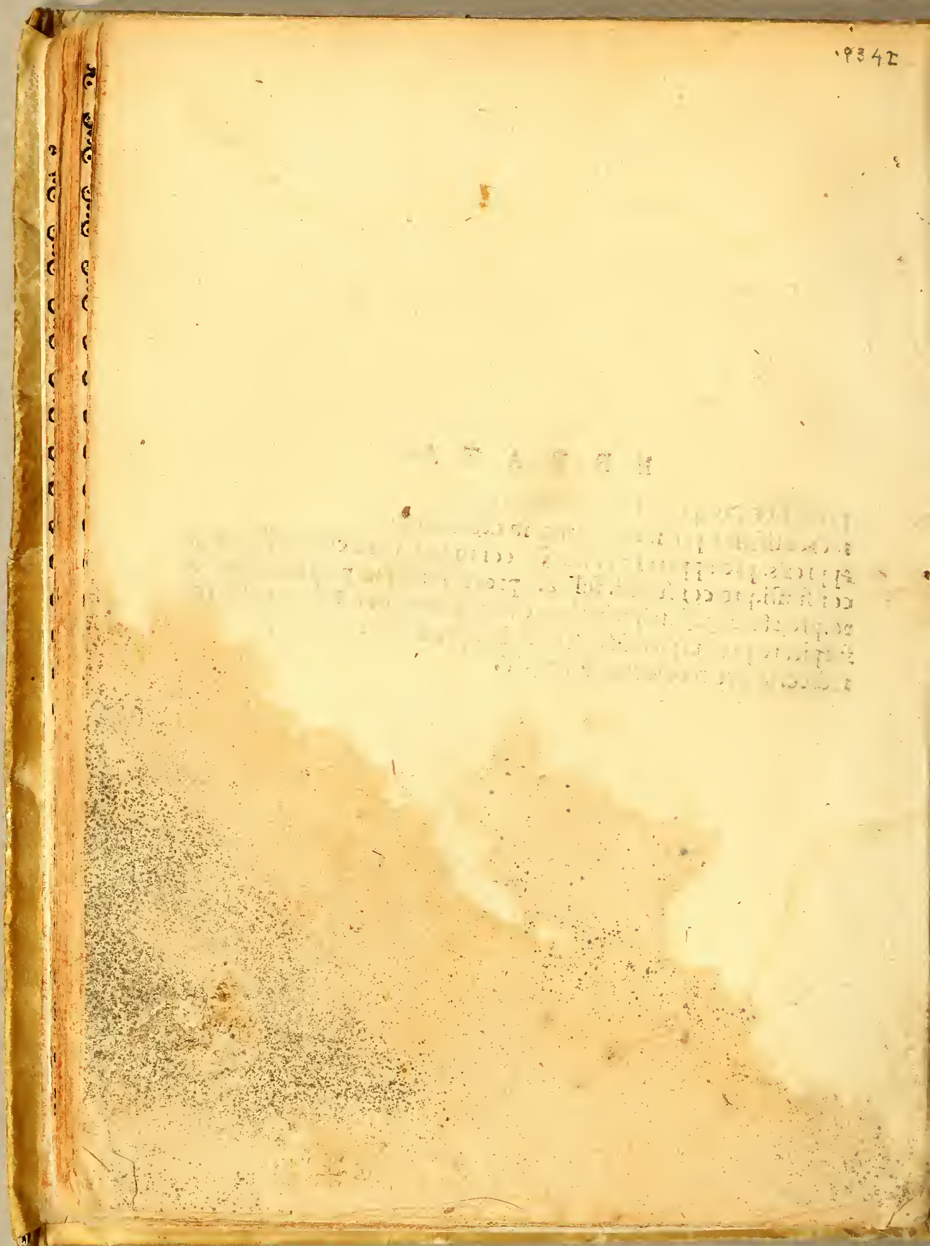
Apud Nicolaum Carualho Typographum Vniuersitatis. Anno Domini 1619.

ERRATA.

professor pro professori in dedicatione
mereijtissimo pro meritissimo in dedicatione.
apprens, pro apparens fol. 2. V. contingerāt pro cōtigerāt, fol. 3.
consuisti, pro consulisti. fol. 4. procurrauit, pro procurauit, fol. 9.
26. pro 28. fol. 9. V. tripicitatis pro triplicitatis fol. 9. V 26. pro 28. f. 10.
suspicare pro suspicari fol. 11. haber pro habere fol. 13. V.
mdiocria pro mediocria. fol. 14. V.

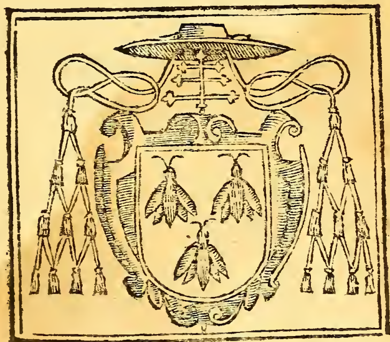

DISCVRSO DE LA IORNADA QVE HIZO A LOS REYNOS DE ESPAÑA EL

Illuſtriſsimo, y Reuerendiſsimo ſeñor don Franciſco Barberino Cardenal, titulo de S. Agueda, Legado à latere de N. muy S.P. Vrbano VIII. y ſu ſobrino: con relacion de las ceremonias con que ſe eligen los Legados en Roma: entrada que hizo en eſta Corte: Bautiſmo de la ſeñora Infante: y fieſtas del Corpus.

Por el Doctor Iuan Antonio de la Peña, Natural de Madrid.

Al Illuſtriſsimo, y Reuerendiſsimo ſeñor Cardenal, Legado à latere.

CON LICENCIA.

En Madrid, Por Luys Sanchez año de M. DC.XXVI.

14/10 K

